

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Kosonen, Sanni; Orreveteläinen, Emma-Sofia; Rainto, Satu; Manninen, Minna

Julkaisun nimi: Traumataustainen synnyttäjä

Julkaisuvuosi: 2023

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kosonen, S., Orreveteläinen, E.-S., Rainto, S. & Manninen, M. (2023). Traumataustainen synnyttäjä. *Kätilölehti*, (3), 10-11.

Haettu 5.9.23 osoitteesta

<https://suomenkatiloliitto.fi/katilolehdet/numero-3-2023/>

Traumataustainen synnyttäjä

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemuksesta aiheutunut trauma voi näkyä eri tavoin synnyttäjissä. Turvallisuus on keskeisin tekijä kättilön ja traumataustaisen synnyttäjän välillä. Tietoisuuden lisääntyminen edistää eheiden synnytyskokemusten muodostumista.

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on valitettavan yleistä, ja Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 aikuisista perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 76,8 % oli naisia. Kansallisen rikosuhritutkimuksen (2018) mukaan 5,1 % naisista oli joutunut entisen tai nykyisen puolison tai seurustelukumppanin fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai väkivallalla uhkaamisen kohteeksi.

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa merkittävä, kansainvälisestikin tunnistettu ihmisoikeusongelma. Uhreille suunnattuja palveluita on lisätty ja kehitetty, ja edistystä on tapahtunut esimerkiksi Seri-tukikeskusten perustamisen myötä.

Miten trauma näkyy synnyttäjässä?

Traumalla tarkoitetaan tilannetta, jossa psyykkinen sietokyky on ylittynyt mieltä järkyttäneen kokemuksen myötä. Taustalla voi olla tapahtuma, jossa henkilön fyysisistä koskemattomuutta sekä itsemääräämisoikeutta on rikottu. Väkivallan kokemus on uhrille äärimmäisen traumatisoivaa, ja vaikutukset voivat olla kauaskantoisia. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta vaikuttaa negatiivisesti raskaana olevan ja synnyttävän naisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, ja sillä on selkeä yhteys synnytyspelkoon ja erilaisiin huoliin lapsen saantiin ja raskauteen liittyen.

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi aiheuttaa uhrille niin fyysisiä,

ISTOCK

psyykkisiä kuin sosiaalisiaakin haasteita. Joskus uhri ei tiedosta kokeneensa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ennen trauman laukaisevan tekijän aktivoitumista. Raskaus, synnytys ja lapsivuodeaika voivat toimia laukaisevana tekijänä aiheuttaen takaumia koetusta väkivallasta. Väkivallasta aiheutunut trauma voi aiheuttaa ahdistusta, masennusta, itsetuhoisuutta ja stressiä. Raskaus ja synnytys voivat herättää erilaisia pelon ja kyvyttömyyden tuntemuksia. Väkivallan kokemus voi vaikuttaa mo-

nin tavoin synnytykseen, ja erityisen haavoittavia synnytyskokemuksen kannalta ovat aiemmat kokemukset seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, traumaattisista tilanteista ja hyväksikäytöstä.

Negatiivinen mielikuva synnytyksestä

Naiset kertoivat opinnäytetyön haastattelussa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan aiheuttamalla traumalla olevan selkeä yhteys synnytyskokemuk-

siin. Osa naisista kertoi kokeneensa synnytyksen aikana omien rajojensa rikkoutuneen. Syynä saattoi olla joko oman kontrollin tunteen menettäminen tai kokemus väkivallasta esimerkiksi sisätutkimusten aikana. Useampi nainen oli kokenut synnytyksen aikana ulkopuolisuuden tunnetta ja kokenut katselevansa tilannetta oman kehonsa ulkopuolelta. Itsestä irtonainen tunne saattoi nostaa koetut traumat uudelleen pintaan. Osa naisista koki synnytyksen ajattelemisen jälkeenpäinkin henkisesti raskaaksi, ja mielikuvat synnytyksestä ovat pääosin negatiiviset.

Synnytyskokemuksiin saattoi vaikuttaa myös se, etteivät naiset olleet täysin tietoisia traumakokemuksistaan ennen synnytystä. Mielikuvat traumattisista tapahtumista saattoivat nousta pintaan vasta synnytyksen aikana tai sen jälkeen. Tämä loi osaltaan haasteita trauman sanoittamiseen sekä kommunikointiin kättilön kanssa.

Koska traumakokemuksesta puhuminen voi tuntua uhrista hyvin vaikealta, ei seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemusta välttämättä uskalleta tuoda itse esille hoitohenkilökunnalle. Synnyttäjät toivovat kättilöiltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta väkivaltakokemusten puheeksi ottamiseen. Terveydenhuollon ammattilaiset voivat hyödyntää esimerkiksi THL:n koostamaa lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta kartoittaessaan asiakkaan mahdollisia väkivallan kokemuksia.

Miten kättilö voi tukea synnyttäjää?

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemus voi vaikeuttaa kiintymyssuhteen muodostumista lapsen ja äidin välillä ja aiheuttaa haasteita lapsen hoitamisessa ja imettämisessä. Tyttölapsena koettu seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi vaikuttaa eri tavoin naisen suhtautumiseen oman tyttölapsen odottamiseen, synnyttämiseen sekä hoitamiseen. Tyttölapsen saaminen voi aktivoida trauman ja aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta esimerkiksi lapsen hygieniasta huolehtimisesta tai siitä, että oma lapsi joutuu myös väkivallan uhriksi. Syntyvän lapsen sukupuoli voi

aiheuttaa erilaisia haasteita raskauden aikana sekä lapsen syntymän jälkeen vuorovaikutuksen luomisessa ja lapsen hoidossa.

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneiden synnyttäjien hoidossa on tärkeää, että kättilöllä on riittävästi tietoa psyykkisistä sairauksista, traumoista ja niiden yhteydestä ihmisen hyvinvointiin. Kättilön tietotaidon puute voi lisätä synnyttäjän turvattomuuden tunnetta ja hankaloittaa luottamussuhteen syntymistä kättilön ja synnyttäjän välillä. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneet naiset toivovat kättilöltä synnytyksessä itsemääräämisoi-keuden ja fyysisen koskemattomuuden huomioimista ja kunnioittamista siinä määrin, kuin se on turvallista synnyttäjälle ja syntyvälle lapselle.

Synnyttäjälle tulee antaa vapaus valita oma synnytysasento, mikäli ei ole lääketieteellistä perustetta synnyttää tietyssä asennossa. Synnyttäjän avustaminen eri asentoihin tulee tehdä hellästi synnyttäjää kuunnellen; tämä edistää synnyttäjän oman kontrollin tunteen säilymistä synnytyksen aikana. On tärkeää, että kättilöt osaavat kohdata ja hoitaa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhreja sensitiivisesti huomioiden yksilölliset toiveet ja tarpeet. Raskaana oleva, synnyttävä tai jo synnyttänyt nainen voi kokea äärimmäistä ahdistusta aiempaan traumaan liittyen tai jopa traumatisoitua uudelleen, ellei väkivallan kokemusta osata ottaa hoidossa asianmukaisella tavalla huomioon.

Tärkeimpänä turvallisuuden tunne

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen synnyttäjän hoidossa tärkeintä on turvallisuuden ja luottamuksen tunteen luominen kättilön ja synnyttäjän välille. Synnyttäjän kokemus turvallisuudesta on yhteydessä myönteiseen synnytyskokemukseen. Tärkeimmät turvallisuuden tunteeseen myönteisesti vaikuttavat tekijät ovat synnyttäjän oman kontrollin tunteen säilyminen, tilanteiden sanoittaminen ja kättilön läsnäolo. Naiset toivoivat kättilöltä synnytyksen aikana erityisesti rauhallisuutta, hyväksyntää ja äidillisyyttä. Kättilöltä vaaditaan taitoa luoda synnytyshuonee-

seen rauhallinen ja kiireetön ympäristö hänen hoitaessaan traumataustaista synnyttäjää.

Terveydenhuollon ammattilaisten tietoisuuden lisääntyminen seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, traumoista ja näiden vaikutuksista synnytyskokemuksiin on tärkeää. Näihin teemoihin perehtyminen auttaa kättilöitä ymmärtämään paremmin traumataustaisen naisen tarpeita, toiveita ja oirehdintaa niin raskauden, synnytyksen kuin lapsivuodeajankin aikana.

Väkivallan kokemusten kartoittamiseen tulisi panostaa jo raskauden alkuvaiheessa. Naisten kokemusten esille tuominen voi antaa vertaistukea muille traumataustaisille raskaana oleville, synnyttävälle tai synnyttäneille naisille. Seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta aiheutuneiden traumojen huomiointi naisen hoitotyössä on haasteellista, mutta erityisen tärkeää uudelleen traumatisoitumisen ehkäisemiseksi ja eheän synnytyskokemuksen turvaamiseksi. ●

Artikkelin lähteet löytyvät Kättilölehden verkkosivuilta suomenkättiloliitto.fi/katillolehdet/numero-3-2023

Artikkelin ovat kirjoittaneet kättilöopiskelijat **SANNI KOSONEN & EMMA-SOFIA ORREVETELÄINEN** (OAMK) sekä opinnäytetyön ohjaavat opettajat **SATU RAINTO & MINNA MANNINEN** (OAMK)

Artikkeli pohjautuu Oulun ammattikorkeakoulussa laadullisena tutkimuksena toteutettuun opinnäytetyöhön, jonka tavoitteena oli selvittää, millaisia synnytyskokemuksia on elämänsä aikana seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneilla naisilla ja lisäksi tarkoituksena oli kerätä tietoa siitä, millaisia asioita kättilöiden tulisi ottaa erityisesti huomioon heidän kohtaamisessaan ja hoidossaan synnytyssosastoilla. Opinnäytetyö on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa www.theseus.fi/handle/10024/746905